

NR 03/132 MARZEC 2022

BEZPŁATNY MIESIĘCZNIK

SILESIA

TRAM NEWS

INWESTYCJE

Komunikacyjna rewolucja w Dąbrowie Górniczej

» str. 4

SPACERY PO REGIONIE

Od sosny do miasta

» str. 6-7

AKTUALNOŚCI

Pomagamy Ukrainie

» str. 8-9

Jest umowa na budowę nowej linii tramwajowej w Katowicach

» str. 3

Fot. Mariusz Banduch

Nakład: 10 000 egz.

Jedźmy razem

Tuż po ukazaniu się drukiem lutowego wydania naszego miesięcznika nastąpiły wydarzenia, które wyrzuciły życie do góry nogami. Rosyjska inwazja na Ukrainę spowodowała napływ do Polski już ponad 2,3 miliona uchodźców, w większości kobiet, dzieci i osób starszych. Sposób, w jaki na ten napływ uchodźców zareagowali Polacy może nas wszystkich napawać dumą. Po raz kolejny okazało się, jak wspianym narodem potrafimy być, zwłaszcza w obliczu trudnych wydarzeń.

Olbrzymią pracę wykonują samorządy, na których barkach opiera się w znaczącej większości ciężar organizacyjny pomocy dla uchodźców. Zarząd Transportu Metropolitalnego zwolnił Ukraińców z opłat za przejazd komunikacją publiczną, a i spółka Tramwaje Śląskie dołożyła swój kamyczek do organizacji pomocy i integracji zwłaszcza najmłodszych uchodźców z naszym społeczeństwem. W tym wydaniu naszego pisma sprawie pomocy uchodźcom poświęcamy artykuł na str. 8-9.

Wojna ma wymiar nie tylko ludzki, lecz również ekonomiczny. Ten drugi znajduje niestety negatywne odbicie w codziennym funkcjonowaniu naszego społeczeństwa. Rosnące ceny wpływają także na rosnące koszty organizacji komunikacji i prowadzenia inwestycji, z czym mierzymy się każdego dnia. Wykonawcy prac odczuwają też problem kadrowy, bo wielu pracowników budowlanych pochodzących z Ukrainy postanowiło wrócić do swojego kraju, by walczyć o jego niepodległość. Z pewnością te elementy znajdują odzwierciedlenie w prowadzonych przez nas inwestycjach. Tymczasem podpisaliśmy kolejne umowy wykonawcze na realizację prac budowlanych, a następne umowy podpisywać będziemy w najbliższych tygodniach. Są też i takie inwestycje, które zmierzają ku końcowi. W kwietniu planujemy wznowić ruch tramwajów od Chorzowa do Chorzowa, o czym będziemy informować niebawem na naszej stronie internetowej.

Szanowni Państwo, czasy są trudne, ale przed nami wyjątkowy czas świąt Wielkiej Nocy. Świąt niezwykłych, gdyż z jednej strony opartych o największy żal, a z drugiej wspianale radosnych, napędzających ducha optymizmem, że po mroku i smutku, nastaje światłość i radość. To pozwala mieć wielką nadzieję także i na to, że wojna za naszą wschodnią granicą się skończy i dla wszystkich zaświeci słońce wolności i pokoju, czego wszystkim Państwu życzę.

Bolesław Knapik
Prezes Zarządu Spółki Tramwaje Śląskie S.A.

Wesołego Alleluja

Radosnych świąt Wielkiej Nocy,
pełnych nadziei i miłości,
a także wielu okazji do miłych spotkań
w gronie najbliższych

życzą

Pracownicy i Zarząd Spółki
Tramwaje Śląskie S.A.

Maseczki nieobowiązkowe, ale zalecane

Od 28 marca zniesiony został obowiązek zakrywania maseczką ust i nosa w pomieszczeniach zamkniętych, w tym pojazdach komunikacji publicznej. Z tramwajów zniknęły strefy wydzielone, a motorniczowie znów sprzedają bilety.

Informację o luzowaniu obostrzeń związanych z pandemią COVID-19 ogłosił minister zdrowia Adam Niedzielski, podkreślając, iż kluczową przesłanką jest bardzo duża odporność populacyjna przekraczająca 90%. W efekcie podjęto decyzję o zniesieniu obowiązku zakrywania nosa i ust w zamkniętych przestrzeniach publicznych, poza placówkami medycznymi, likwidacji obowiązku kwarantanny i izolacji domowej nadzorowanej przez Sanepid.

Mimo, że obowiązek zniknął, zachęcamy pasażerów, by nie rezygnowali z zakładania maseczek w tramwajach. To w dużej mierze od postawy nas samych zależy, czy malejąca liczba zakażeń będzie stałą tendencją, czy tylko efektem sezonowym. W tramwajach zlikwidowane zostały strefy wydzielone, udostępniono pierwsze drzwi i miejsca przy kabinie motorniczego oraz przywrócono sprzedaż biletów przez kierujących tramwajami i autobusami.

SILESIA
TRAMNEWS

Wydawca:

Agencja Mediów Lokalnych mediaL
41-500 Chorzów, ul. Katowicka 105/2, tel. 32 2413 374

Redaktor naczelny: Waldemar Kosior

Redaktor wydania: Andrzej Zowada

Druk:

POLSKA PRESS Sp. z o.o.

Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada

Jest umowa na budowę nowej linii tramwajowej w Katowicach

Budowa nowej linii tramwajowej wzdłuż ul. Grundmanna to pierwszy nowy fragment sieci tramwajowej w Katowicach od 75 lat! W środę 16 marca 2022 roku Zarząd spółki Tramwaje Śląskie S.A. podpisał z generalnym wykonawcą umowę na realizację inwestycji. Za 14 miesięcy tramwaj ma wozić pasażerów po nowych torach.

Ostatnia budowana od podstaw linia tramwajowa w Katowicach to przedłużenie linii od ówczesnej zajezdni przy Parku Południowym (Kościuszki) do pętli Brynów, oddane do użytku we wrześniu 1947 r. W późniejszych latach prowadzone były różne inwestycje tramwajowe, w tym dobudowa drugiego toru na odcinkach jednotorowych (np. do Szopieniec czy Koszutki), zmiana położenia torowiska (np. wzdłuż ul. Chorzowskiej czy Gliwickiej za Bracką) czy budowa zajezdni w Zawodziu. To jednak dość odległa przeszłość.

– W ostatnich latach gruntownie zmodernizowane zostały niemal wszystkie torowiska tramwajowe na terenie miasta, wybudowaliśmy także zintegrowane centra przesiadkowe w Zawodziu i Brynowie, które pozwalają podróżnym na pozostawienie tam samochodu i szybkie dotarcie tramwajem do centrum miasta. Jednak wytyczenie i budowa zupełnie nowego odcinka sieci tramwajowej w Katowicach będzie faktycznie realizowana po raz pierwszy od 75 lat. Chcemy, by komunikacja tramwajowa w naszym mieście była jak najefektywniejsza, a budowa tej trasy ma w tym względzie ogromne znaczenie – podkreśla Marcin Krupa prezydent Katowic.

W prowadzonym przez spółkę Tramwaje Śląskie S.A. postępowaniu przetargowym, generalnym wykonawcą robót na ul. Grundmanna wybrane zostało konsorcjum firm: SPAW-TOR z Krakowa, Silesia Invest z Gliwic i Grotex z Zabrze. 16 marca 2022 r. w siedzibie spółki Tramwaje Śląskie S.A. w Chorzowie podpisana została umowa na realizację zadania. W obecności prezydenta Katowic Marcina Krupy ze strony tramwajowej spółki umowę podpisali członkowie Zarządu – Prezes Bolesław Knapik i Dyrektor Finansowy Henryk Kolender, a konsorcjum wykonawcze reprezentował Grzegorz Michnik Prezes Zarządu SPAW-TOR Sp. z o.o. Sp. k. Wartość umowy wynosi ok. 32,3 mln zł netto (39,7 mln zł brutto).

Na wykonanie całości prac generalny wykonawca będzie miał 14 miesięcy od dnia podpisania umowy. – Czas goni. Nieuchronnie zbliża się 2023 rok oznaczający koniec czasu na realizację zadań dofinansowanych przez Unię Europejską w ramach perspektywy na lata 2014-2020. Tym bardziej cieszymy się, że dziś podpisujemy umowę na budowę linii wzdłuż ulicy Grundmanna. Przed wykonawcami najlepsze z możliwych pory roku na prowadzenie prac budowlanych, dlatego liczymy na duże zaangażowanie ludzi i sprzętu oraz wysokie tempo prac. Wyzwania to przede wszystkim wiadukt nad DTŚ i most nad Rawą, ale także bardzo istotne z punktu widzenia ruchu tramwajowego połączenia z istniejącymi torowiskami – zauważa Bolesław Knapik, prezes Zarządu spółki Tramwaje Śląskie S.A. W ramach zadania pn. „Budowa linii tramwajowej wzdłuż ul. Grundmanna w Katowicach. Połączenie dwóch magistralnych linii tramwajowych funkcjonujących w układzie wschód – zachód biegnących ul. Chorzowską oraz ul. Gliwicką” przewidziana została budowa ok. 1900 metrów toru pojedynczego (mtp),

Zdjęcie: Mariusz Banduch

uwzględniając również fragmenty torowisk na połączeniu nowej trasy z liniami biegnącymi w ul. Gliwickiej i wzdłuż ul. Chorzowskiej. Sam odcinek dwutorowej linii wzdłuż ul. Grundmanna ma nieco ponad 600 metrów długości. Platformy przystankowe przewidziane są na dwóch końcach budowanego odcinka w pobliżu skrzyżowań z ul. Chorzowską i ul. Gliwicką. Trasa zostanie poprowadzona wzdłuż ulicy Grundmanna - równoległe do jezdni po jej zachodniej stronie. Przewidziana jest budowa mostu na Rawą oraz wiaduktu z dwutorową linią tramwajową nad Drogową Trasą Średnicową. Będzie to nowe prześło wiaduktu, po zachodniej stronie istniejących prześel.

Realizacja zadania ma na celu przede wszystkim poprawę oferty komunikacyjnej w centrum Katowic. Budowa rozjazdów umożliwiających prowadzenie ruchu tramwajowego we wszystkich relacjach da możliwość urozmaicenia tras linii tramwajowych i pozwoli na bezpośrednie skomunikowanie wschodnich dzielnic Katowic z Parkiem Śląskim, Stadionem Śląskim czy osiedlem Tysiąclecia, czego od czasu przebudowy Rynku brakuje. Dodatkowym efektem realizacji tej inwestycji będzie poprawa elastyczności ruchu tramwajowego, pozwalając np. na ominięcie odcinka zablokowanego w skutek kolizji, awarii czy innych niecodziennych wydarzeń. Jeśli np. w strefie Rondo – Rynek będą się odbywać jakieś wydarzenia, niepozwalające na prowadzenie ruchu tramwajowego, tramwaje będą mogły ominąć ten fragment sieci korzystając z nowego łącznika.

Zadanie jest częścią „Zintegrowanego Projektu modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w perspektywie UE 2014-2020.

aZ

Komunikacyjna rewolucja w Dąbrowie Górniczej

Do rozpoczętych w połowie listopada 2021 roku prac modernizacyjnych głównej osi komunikacyjnej Dąbrowy Górniczej, dołączyły kolejne roboty budowlane. W piątek 4 marca 2022 roku podpisano umowy z generalnym wykonawcą przebudowy ul. Sobieskiego i części ul. Królowej Jadwigi.

Kompleksowa przebudowa głównej komunikacyjnej osi Dąbrowy Górniczej obejmuje odcinek od ul. Kasprzaka do granicy Dąbrowy Górniczej z Będzinem. W ramach wspólnego przedsięwzięcia spółki Tramwaje Śląskie S.A. i miasta Dąbrowa Górnicza zmodernizowane zostaną torowisko tramwajowe oraz drogi i chodniki; pojawi się szereg udogodnień dla pieszych i rowerzystów, a pasażerowie komunikacji publicznej zyskają łatwiejszy dostęp do tramwajów i autobusów.

Na etapie przetargu całe zadanie podzielono na dwie części, a granicą między nimi jest rondo przy al. Róż. Pierwszy fragment – od strony ul. Kasprzaka – od połowy listopada przebudowuje krakowska firma ZUE S.A. Zwycięzca drugiego przetargu zrezygnował z realizacji zadania, co poskutkowało znacznym wydłużeniem procedury przetargowej. Ostatecznie, fragment od al. Róż do granicy z Będzinem również przebuduje firma ZUE. 4 marca 2022 r. w siedzibie dąbrowskiego Magistratu przedstawiciele spółki Tramwaje Śląskie S.A., Urzędu Miasta Dąbrowa Górnicza oraz firmy ZUE S.A. podpisali stosowne umowy.

– Cieszymy się, że wszystkie sprawy formalne zostały zakończone i dzięki podpisanej umowie możemy przejść do fazy realizacyjnej tej inwestycji. Wiosna za pasem, a to najlepszy czas na rozpoczęcie prac budowlanych. Mamy nadzieję, że wykonawca przystąpi do realizacji zadania z animuszem, zaangażowaniem i dużą intensywnością, jak najlepiej wykorzystując na prowadzenie robót okres wiosenno-letni oraz fakt, iż na tym ciągu komunikacyjnym ruch tramwajów nie jest prowadzony – mówi Bolesław Knapik, prezes Zarządu spółki Tramwaje Śląskie S.A. W związku z prowadzonymi już pracami, ruch tramwajów do Huty Katowice został wstrzymany 26 lutego 2022 r. i generalny wykonawca może realizować prace bez ich etapowania wymaganego przy zachowaniu przejeźdźności jednego toru, co powinno przyspieszyć szacowany czas realizacji.

– Wspólna inwestycja miasta i Tramwajów Śląskich to kompleksowy projekt,

Fot. Urząd Miasta Dąbrowa Górnicza

którego celem jest uspokojenie ruchu w Śródmieściu i ułatwienie dostępu do tramwajów i autobusów, a tym samym zachęcenie mieszkańców do zmiany nawyków i regularnego korzystania z transportu publicznego. Wprowadzane przez nas zmiany ułatwią też poruszanie się po mieście pieszym i rowerzystom. Szczególnie ważne jest to, że zmiany te wprowadzamy w życie, budując jednocześnie nową alternatywną drogę pozwalającą omijać centrum wszystkim przejeżdżającym przez nie tranzytem, np. jadąc z Będzina do Gołonoga – zaznacza Marcin Bazylak, prezydent Dąbrowy Górniczej.

W zakresie miejskim inwestycji są m.in.: przebudowa układu drogowego wraz z budową ronda turbinowego na skrzyżowaniu ul. Sobieskiego z ul. Chopina, budowa drogi rowerowej oraz przebudowa przejścia podziemnego w centrum, przy którym powstaną trzy pochylnie rowerowe. W planie jest także likwidacja barier architektonicznych w postaci dwóch kładek nad ul. Sobieskiego oraz budowa dwóch wyniesionych przejść dla pieszych przy nowych przystankach tramwajowych.

Przeznaczony do modernizacji odcinek dwutorowej linii tramwajowej ma ok. 2000 metrów długości, a wliczając pętlę przebudowa obejmie ok. 4800 metrów toru pojedynczego. Torowisko wykonane zostanie w konstrukcji klasycznej na podkładach strunobetonowych, a na przejazdach przez jezdnię oraz przy przystankach tramwajowych ułożone zostaną prefabrykowane płyty torowe. W obu przypadkach zastosowane zostaną nowoczesne systemy elastycznego montażu szyn, ograniczające emisję hałasu i drgań. Przebudowanych zostanie 6 istniejących i powstaną 3 nowe perony przystankowe, zamontowane zostaną smarownice torowe, przebudowane układy odwodnieniowe, a także sieć trakcyjna wraz z układem zasilania, przy Urzędzie Pracy przebudowana zostanie pętla wraz z torem odstawczym. Zadanie pn. „Przebudowa torowiska tramwajowego w ciągu ul. Sobieskiego i ul. Królowej Jadwigi w Dąbrowie Górniczej, od Pętli KWK Paryż do Al. Róż” jest jednym z elementów „Zintegrowanego Projektu modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko – Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanego przez Unię Europejską. Wartość zadania wynosi niemal 62 mln zł netto (76 mln zł brutto) z czego część tramwajowa finansowana przez spółkę Tramwaje Śląskie S.A. wynosi ok. 40% tej wartości.

Fot. Tramwaje Śląskie S.A.

WIADOMOŚCI Z PLACU BUDOWY

w Bytomiu:

- Trwają prace projektowe dla inwestycji na ul. Piekarskiej i Sądowej.
- W przetargu dla zadania modernizacji torowiska od centrum Bytomia do zajezdni Stroszek wybrano ofertę najkorzystniejszą; trwa weryfikacja Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.

Bytom, ul. Tarnogórska

w Chorzowie:

- Na ul. 3 Maja od strony ul. Katowickiej wykonawca przystąpił do budowy odwodnienia drugiego toru. Rozpoczęły się prace gazowe nie związane z inwestycją tramwajową, blokujące front robót tramwajowych. Na odcinku Składowa – Janasa prowadzone są prace przy budowie torowiska w płytach. Na odcinku Bytomska – Składowa prowadzono prace sieciowe.
- Na ul. Hajduckiej prace realizowane są w rejonie skrzyżowania z al. BoWiD oraz w kierunku ul. Dobrodzieńskiej, gdzie wykonano podbudowę pod płyty torowe. Na drugim końcu zakresu wykonano połączenie budowanego torowiska z istniejącym. Wykonawca zalewał szyny w komorach.
- Dla zadania przebudowy torowiska na odcinku od wiaduktu przy Hucie Kościuszkowskiej do ul. Metalowców otwarto oferty 3 podmiotów. Trwają prace komisji przetargowej.

Chorzów, ul. Hajducka

w Dąbrowie Górniczej:

- Na odcinku Gołonóg – Reden prowadzono prace stabilizacyjne koryta. Po przekazaniu placu budowy na odcinku od ronda przy al. Róż w stronę Będzina, wykonawca przystąpił do rozbiórki starej infrastruktury i prac ziemnych na części zakresu.

w Katowicach:

- Podpisano umowę z konsorcjum wykonawczym dla zadania wzdłuż ul. Grundmanna (więcej na str. 3).
- Dla zadania przebudowy torowiska wzdłuż ul. Chorzowskiej na odcinku

- Złota – Dębowa otwarto oferty 3 podmiotów. Trwają prace komisji przetargowej.
- Spółka ogłosiła przetarg na wyłonienie wykonawcy przebudowy torowiska wzdłuż ul. Gliwickiej na odcinku Wiśniowa – Bracka.

w Mysłowicach:

- Na pętli wykonano badania nośności nasypu; ułożono ostatnią warstwę stabilizacji. Na odcinku wzdłuż ul. Bytomskiej i Starokościelnej trwają prace ziemne oraz roboty w zakresie przebudowy instalacji kanalizacyjnych, wodociągowych i gazowych. Wykonawca przystąpił do rozbiórki torowiska od strony skrzyżowania z ul. Świerczyny.

w Sosnowcu:

- Budowa nowej linii w Zagórzu przebiega zgodnie z planem. Prace skupiają się na dawnej pętli, gdzie ułożono stabilizację i ustawiono słupy trakcyjne oraz na rondzie Jana Pawła II, gdzie trwają prace ziemne na nowej obwodnicy ronda. Wykonawca segmentu wiaduktu w ciągu ul. Braci Mieroszewskich zrealizował zbrojenie i przystąpił do betonowania obiektu.
- Na zadaniu wzdłuż ulic gen. Andersa i 1 Maja wykonawca dokonał podbicia nowego torowiska wydzielonego między Dańdówką a rondem Ludwik; kontynuuje prace montażowe podwieszeń sieci trakcyjnej oraz budowę kabli zasilających. Trwa budowa peronu w rejonie ronda Ludwik.
- W przetargu wykonawczym dla zadania wzdłuż ul. Wojska Polskiego trwają czynności końcowe komisji przetargowej.

w Świętochłowicach:

- Wykonawca prac wzdłuż ul. Chorzowskiej realizował roboty wykończeniowe i przygotowawcze do planowanego na kwiecień wznowienia ruchu tramwajowego.
- Wzdłuż ul. Łagiewnickiej na odcinku Sportowa - Ostatnia trwa przebudowa sieci wodociągowej GPW oraz przebudowa sieci kanalizacyjnej; na odcinku Stadion - Bieszczadzka wykonawca budował wpusty kanalizacyjne i przepusty teletechniczne; trwały dostawy podkładów i szyn.
- W przetargu wykonawczym na realizację zadania modernizacji torowiska w ul. Katowickiej od granicy z Chorzowem do ul. Żołnierskiej wybrany został generalny wykonawca.

Świętochłowice, ul. Łagiewnicka

w Zabrze:

- Na zadaniu w Mikulczycach na torowisku wydzielonym i na pętli wykonawca przygotował podłoże pod układanie podkładów i szyn; trwa budowa fundamentów pod słupy trakcyjne.
- W przetargu wykonawczym dla zadania w ciągu ul. Wolności od ul. Floriana do granicy z Rudą Śląską wybrany został generalny wykonawca.

Wszystkie wymienione w tekście inwestycje, związane są z Projektem pn.: „Zintegrowany Projekt modernizacji i rozwoju infrastruktury tramwajowej w Aglomeracji Śląsko-Zagłębiowskiej wraz z zakupem taboru tramwajowego” współfinansowanym przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w perspektywie UE 2014-2020.

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

W ramach cyklu artykułów, który zatytułowaliśmy „Spacerory po regionie”, zachęcamy do wspólnych wędrówek ścieżkami Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Są to wyprawy niezwykle - odwiedzimy interesujące miejsca i obiekty, które znajdują się blisko nas, po sąsiedzku albo nawet w naszym mieście, a dla wielu wciąż pozostają nieznane.

Od sosny do miasta

Rynek w Sośnicowicach

Na mapie województwa śląskiego odnaleźć można aż 72 miasta. Pod względem zaludnienia, najmniejszym z nich są Sośnicowice, w powiecie gliwickim. Mieszka tutaj zaledwie około 1800 osób.

Pierwsza wzmianka o wsi Sośnicowice pochodzi z 1305 roku. Jej lokację przypisuje się księciu opolsko-raciborskiemu Władysławowi, który miał w tym miejscu założyć około 1260 roku leśną osadę. Stąd też może wywodzić się nazwa miejscowości - od sosny, która występuje w współczesnym jego herbie. Podaje się również, że nazwa może mieć związek z mieszkańcem osady, niejakim Sośnieszem, zajmującym się produkcją smoły oraz węgla drzewnego. W 1789 roku wprowadzono niemiecką nazwę miasta - Kieferstädtel, która w dosłownym tłumaczeniu oznacza „sosna miejska” lub „sosnowe miasteczko”. W 2013 roku wprowadzono w mieście dwujęzyczne tablice z jego nazwą. Tradycja głosi, że mieszkańcy Sośnicowic od wieków wielką estymą darzyli sosnę, która do 1768 roku stała w centralnym punkcie rynku. Upływ czasu spowodował jednak degradację kultowego drzewa, które ścięto, a w jego miejsce w połowie XIX wieku postawiono figurę św. Jana Nepomucena. Obecnie stoi ona przy ulicy

Kościelnej, obok parafialnego kościoła i probostwa. Dokumenty historyczne wskazują, że Sośnicowice prawa miejskie otrzymały po raz pierwszy w 1526 roku. Przez następne stulecia kilkakrotnie status miejscowości się zmieniał, ostatecznie Sośnicowicom przyznano ponownie prawa miejskie w 1996 roku. Na przestrzeni wieków miasto

W XVII-wiecznym pałacu mieści się obecnie dom opieki społecznej

zmieniało właścicieli. „Panami na Sośnicowicach” - jak się dawniej mówiło - byli m.in. von Sedlitz (1519-1555), ród rycerski Trach z Brzezi (1555-1701), hrabiowie von Prasehma (1701-1730), hrabiowie von Hoditz (1730-1764), arystokratyczny ród morawski von Chorinsky (1764-1794).

Rozwój miasta koncentrował się w jego centralnym punkcie, czyli na rynku, który pierwotnie był dużym placem targowym. I właśnie stąd rozpoczniemy nasz spacer. Sośnicowicki rynek ukształtował się na przełomie XIII i XIV wieku. Obecnie można tu podziwiać ciekawą zabudowę jednopiętrowych i dwupiętrowych kamieniczek mieszczańskich, a także zabytkowy budynek ratusza. Niestety, uciążliwością tego miejsca jest spory ruch drogowy, związany z przebiegającym przez rynek drogą wojewódzką z Gliwic do Kędzierzyna-Koźła.

Z rynku udajemy się na ulicę Kozielską, by zatrzymać się na chwilę przy pałacu, stojącym w otoczeniu zabytkowego parku. Obiekt można

Kościół św. Jakuba Starszego

oglądać jedynie od zewnątrz, gdyż od 1965 roku działa w nim Dom Opieki Społecznej „Ostoja”. Jest to budynek późnobarokowy, z dekoracjami wykonanymi w stylu regencji i wczesnego rokoka, wzniesiony w 1755 roku z inicjatywy Karola Józefa von Hoditza na fundamentach wcześniejszego zamku. Budowniczymi byli Andres Stephan i Andres Wagner. Niestety, w 1945 roku piękny pałac został zniszczony i choć latach 1958-1965 udało się go w części odbudować, to we wnętrzu nie zachowało się już wiele z dawnego wystroju. Następnym punktem wycieczki jest ulica Kościelna i zabytkowy kościół parafialny pw. św. Jakuba Starszego. Budowla pochodzi z 1447 roku, jednak w wyniku wielokrotnych przebudów (m.in. po pożarze w 1780 roku) zyskała w przeważającej części barokowy kostium architektoniczny i wystrój wnętrza. Ślady gotyku zachowały się jedynie w obrębie prezbiterium. Ołtarz główny nosi cechy typowe dla baroku, w jego centralnej części znajduje się obraz patrona. Na uwagę zasługuje też tzw. grupa ambony przy tarczy, gdzie na baldachimie ustawione zostały rzeźby Jezusa przekazującego „klucze

królestwa Bożego” św. Piotrowi oraz odpowiadająca jej kompozycyjnie, po przeciwnej stronie, barokowa nadbudowa chrzcielnicy z przedstawieniem Chrztu Jezusa w Jordanie. Cennym zabytkiem są również kute stalowe drzwi, oddzielające zakrystię od prezbiterium, pochodzące prawdopodobnie z XV wieku. Z kolei na placu przykościelnym znajduje się krzyż z figurami Matki Bożej i św. Jana, tzw. Boża Męka. Przy podstawie krzyża dostrzec można kamienny gotycki krzyż pokutny, pochodzący z XIV-XVI wieku. Naprzeciw kościoła, od strony ulicy Gliwickiej, są jeszcze trzy inne krzyże oraz grobowiec jednego z proboszczów parafii. A tuż przy wejściu do świątyni znajduje się kaplica wewnętrzna, z figurami przedstawiającymi scenę modlitwy Pana Jezusa w Ogrójcu.

Podczas dalszej przechadzki po Sośnicowicach warto przyjrzeć się zabytkowej willi przy ul. Gliwickiej 28, gdzie obecnie mieści się ośrodek zdrowia, a także budynkowi przy ul. Gliwickiej 21, wybudowanemu w 1927 roku, w którym dzisiaj funkcjonuje Szkoła Podstawowa im. Juliusza Rogera.

Następnie docieramy do skrzyżowania ulic Gliwickiej,

Figura św. Jana Nepomucena przy kościele parafialnym

Smolnickiej i Gimnazjalnej, by zatrzymać się przy murowanej kapliczce z XIX w. pw. św. Marka. Po przeciwnej stronie znajduje się parafialny cmentarz z kaplicą pw. św. Józefa oraz wolnostojąca dzwonnica. Na terenie cmentarza zachowało się kilkanaście zabytkowych nagrobków, pochodzących z początków XX wieku oraz kamienna Boża Męka, stojąca na przecięciu cmentarnych alejek.

Najlepszym miejscem na zakończenie spaceru po Sośnicowicach jest Park Miejski, do którego dojdziemy ulicą Gimnazjalną. Na terenie o powierzchni około 5 ha znajdują się m.in. staw retencyjny, ścieżki pieszo-rowerowe, boiska, skatepark, roślinny tunel oraz plac zabaw.

Tekst i zdjęcia: Adam Lapski
Przewodnik turystyczny

Budynek Urzędu Miasta w Sośnicowicach

Boża Męka z krzyżem pokutnym na placu kościelnym

Pomagamy Ukrainie

Od początku zbrojnej napaści Rosji na Ukrainę już ponad 2,3 miliona osób przekroczyło naszą wschodnią granicę. Polska staje się tymczasowym lub stałym miejscem pobytu dla większości uchodźców uciekających przed wojną. Są wśród nich przede wszystkim kobiety i dzieci oraz osoby starsze, których nie można pozostawić bez pomocy. Przygotowaliśmy krótki informator zarówno dla tych, którzy uciekają przed wojną, jak i dla tych, którzy chcą ich wesprzeć.

SZUKASZ POMOCY?

ua.gov.pl

Pod tym adresem obywatele Ukrainy mogą znaleźć kompleksowe informacje na temat wjazdu do Polski, punktów recepcyjnych oraz legalizacji pobytu. Informacje dostępne są w 4 językach (polskim, ukraińskim, rosyjskim, angielskim) i są na bieżąco aktualizowane.

Bezpłatna opieka medyczna

Wszystkie osoby, które uciekły przed wojną z terenu Ukrainy i posiadają zaświadczenie wystawione przez Straż Graniczną RP lub też mają odciśnięte stempel Straży Granicznej RP z datą od 24.02.2022 r. w dokumencie podróży, mogą bezpłatnie korzystać z polskiej opieki medycznej i służby zdrowia. Szczegóły znaleźć można na stronie www.nfz.gov.pl.

Jak uzyskać wsparcie?

W celu uzyskania konkretnej pomocy, np. schronienia lub pracy – należy zarejestrować się poprzez stronę pomagamukrainie.gov.pl. W Katowicach pomoc można uzyskać w punkcie recepcyjnym (czynny całonocowo), który mieści się w siedzibie instytucji Katowice Miasto Ogrodów (plac Sejmu Śląskiego 2).

W holu dworca PKP w Katowicach przez całą dobę działa również punkt

informacyjno-doradczy, gdzie obywatele Ukrainy mogą otrzymać sprawdzoną i rzetelną informację dotyczącą legalizacji swojego pobytu w naszym kraju. Dodatkowe informacje udzielane są pod numerem: +48 47 721 75 75. Aby uzyskać informacje na temat legalizacji pobytu, można się też kontaktować z infolinią Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego: 32 606 32 32.

Baza mieszkaniowa

Pod adresem slaskiedlaukrainy.pl powstała specjalna baza danych, pozwalająca skontaktować się z osobami, które chcą pomóc uchodźcom i te poszukujące lokum dla osób dotkniętych wojną, które znalazły się na terenie naszego województwa. Strona jest prowadzona w dwóch językach – polskim i ukraińskim.

Gdzie szukać zatrudnienia?

W Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Katowicach działa Punkt Informacyjny dla obywateli Ukrainy, w którym można otrzymać kompleksową informację na temat możliwości zatrudnienia. Możliwy jest również kontakt telefoniczny pod numerami: 32/ 757 33 91, 33/81 24 500, 32/ 438 16 91, 34/363 38 61 wew. 284 oraz za pomocą e-mail: ukraina@wup-katowice.pl

Takie same punkty informacyjne działają we wszystkich powiatowych urzędach pracy.

Gdzie szukać pomocy prawnej?

W Śląskim Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach (pok. 116) działa punkt, w którym obywatele Ukrainy uciekający przed wojną mogą bezpłatnie skorzystać z porad prawnych udzielanych przez wolontariuszy z Okręgowej Izby Adwokackiej i Okręgowej Izby Radców Prawnych.

Prawnicy głównie odpowiadają na pytania związane z legalnym pobytem w Polsce, ale odpowiedzą także w innych kwestiach, np. związanych z umowami wynajmu mieszkań, a w przypadku bardziej skomplikowanych spraw poradzą, jak można uzyskać szerszą pomoc prawną.

Jak uzyskać numer PESEL?

Numer PESEL może zyskać każdy, kto:

- przybył w okresie od 24 lutego 2022 r. do Polski bezpośrednio z Ukrainy w związku z działaniami wojennymi,
- zgłosił się (złożył wniosek) do dowolnego urzędu.

Numer PESEL to ciąg 11 cyfr, które są indywidualnie przypisane osobie. Z numeru PESEL można wyczytać datę urodzenia oraz płeć. PESEL jest przydatny m.in. do:

- korzystania z opieki zdrowotnej i szczepień,
- założenia konta w banku,
- zapisania dziecka do szkoły,
- korzystania ze świadczeń pomocowych dla uchodźców.

CHCESZ WESPRZEĆ UCHODźCÓW?

Jeśli chcesz wesprzeć obywateli Ukrainy, zgłoś chęć pomocy poprzez stronę pomagamukrainie.gov.pl. Za pośrednictwem prostego formularza zgłaszać się mogą organizacje pozarządowe, samorządy, firmy oraz osoby prywatne.

WAŻNE! Nie działaj na własną rękę! Strona pomagamukrainie.gov.pl powstała po to, żeby koordynować pomoc humanitarną i żeby odpowiednie wsparcie trafiło do wszystkich, którzy go potrzebują.

Zbiórki darów

Jeśli chcesz przekazać potrzebującym paczki z żywnością, artykułami higienicznymi lub innymi niezbędnymi rzeczami – dostarcz je do punktu zbiórki

w swojej okolicy. Przekazanie darów do takiego punktu zagwarantuje, że konkretne rzeczy trafią tam, gdzie w danej chwili są najbardziej potrzebne.

W przypadku pytań dotyczących zbiorów darów należy kontaktować się bezpośrednio z urzędami miast/gmin.

Koordynacja działań pomocowych – kontakt dla organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe z województwa śląskiego, które chcą zaangażować się w pomoc obywatelom Ukrainy, mogą się w tym zakresie kontaktować z p. Daria Czarnecką - tel. 668 096 496, e-mail: czarneckad@katowice.uw.gov.pl.

Bezpłatne przejazdy dla obywateli Ukrainy

Od 28 lutego wszyscy obywatele Ukrainy mogą bezpłatnie korzystać z komunikacji miejskiej Zarządu Transportu Metropolitalnego. Bezpłatne przejazdy dla uchodźców wojennych z Ukrainy obowiązują również w pociągach Kolei Śląskich.

- Autobusy, tramwaje i trolejbusy jeżdżą pomiędzy 41 miastami Górnośląsko-Zagłębiowskiej, które otaczają Katowice, Sosnowiec, Bytom, Tychy oraz Gliwice. Lista miast i przystanków, rozkład jazdy oraz inne ważne informacje znajdują się na stronie: rj.metropoliaztm.pl.
- Podczas kontroli biletów, należy pokazać ukraiński paszport lub inny dokument potwierdzający narodowość ukraińską lub dokument potwierdzający status uchodźcy wojennego.
- W razie potrzeby uzyskania informacji lub pomocy, dostępna jest całodobowa

infolinia, która pracuje przez siedem dni w tygodniu:

800 16 30 30/ +48 42 291 04 05.

- Maile można wysyłać na adres: kancelaria@metropoliaztm.pl lub kontaktować się za pośrednictwem Facebook [@ZarządTransportuMetropolitalnego](https://www.facebook.com/ZarządTransportuMetropolitalnego).

Wsparcie oferują również Koleje Śląskie. Obywatele Ukrainy mogą nieodpłatnie korzystać z przejazdów pociągami przewoźnika. Podróż odbywa się na podstawie paszportu lub dokumentu potwierdzającego obywatelstwo ukraińskie.

Pociągi Kolei Śląskich jeżdżą pomiędzy miastami Metropolii oraz w pozostałej części województwa śląskiego. Lista miast, przystanków oraz rozkład jazdy oraz inne ważne informacje dostępne są na stronie: www.kolejeslaskie.com.

Безплатний проїзд ЗТМ для громадян України

Ми з вами!

**Bezpłatne przejazdy ZTM
dla obywateli Ukrainy**

Jesteśmy z Wami!

**Free travelling with ZTM
for Ukrainian citizens**

You have our support!

Drodzy Pasażerowie! Każdy z Państwa wie, że tramwaj jeździ po szynach. Większość jest też świadoma, że napędzany jest elektrycznością. Z pewnością jednak wiele elementów związanych z eksploatacją tramwaju może być dla Państwa nieznanymi, niejasnymi bądź niezrozumiałymi. Zatem: Jak działa tramwaj? Na to ogólne pytanie postaramy się dość wyczerpująco odpowiedzieć na łamach „Silesia Tram News”.

Tramwajowe silniki

Część mechaniczną napędu tramwaju omówiłem przed miesiącem. Teraz pora na część elektryczną, czyli silniki oraz układy rozruchowe. W tramwajach eksploatowanych w Polsce, jak i tych na świecie, do napędu wykorzystywane są silniki elektryczne na prąd stały lub zmienny.

Na początku elektryfikacji sieci tramwajowych, rozpoczętej pod koniec XIX wieku, wykorzystano w większości przypadków system zasilania oparty na prądzie stałym, czyli oparty na dwóch biegunach: dodatnim i ujemnym, analogicznie jak w przypadku baterii czy akumulatora. W większości przypadków napięcie zasilania takiego systemu jest na poziomie 600-750V z dodatnim biegunem podłączonym do napowietrznej sieci trakcyjnej, natomiast biegun ujemny podłączony jest do szyn. Tak jest również na Śląsku i w Zagłębiu. Są jednak w Polsce systemy tramwajowe np. w Łodzi czy Gorzowie Wielkopolskim, gdzie jest odwrotnie – to biegun ujemny podłączony jest do sieci, a dodatni do szyny. Dla układu zasilania tramwaju nie ma to większego znaczenia, różnica polega na kierunku przepływu prądu – czy płynie on z sieci przez tramwaj do szyny czy odwrotnie. Jest oczywiście możliwa zmiana biegunowości tramwaju w zależności od zastosowanego zasilania.

Obecnie większość systemów tramwajowych jest oparta na systemie zasilania na prąd stały. Są oczywiście wyjątki, jak napęd za pomocą liny (San Francisco) lub za pomocą silników spalinowych (tramwaje hybrydowe kursujące również po torach kolejowych). W Tramwajach Śląskich mamy zasilanie o napięciu znamionowym 600V +25/-30% (420-750V), z którego zasilamy tramwaje. Obecnie w nowych, jak i modernizowanych tramwajach stosuje się silniki prądu zmiennego asynchroniczne zasilane przez układy falownikowe, które zamieniają prąd stały na prąd zmienny (o tym opowiem w kolejnych częściach cyklu).

Dziś rozwinę temat silników prądu stałego. W XIX wieku testowano różne rozwiązania, z których najbardziej rozpowszechniło się zastosowanie do napędu tramwaju silnika szeregowego prądu stałego, zasilanego poprzez

opory rozruchowe za pomocą ręcznego nastawnika jazdy i hamowania. To rozwiązanie jest wykorzystywane w wagonach rodziny N. A jak to działa? Podczas rozruchu prąd płynie z podstacji trakcyjnej poprzez sieć trakcyjną i odbierak prądu (pantograf) do wagonu, a w nim przez wyłącznik nadmiarowy (bezpiecznik) do ręcznego nastawnika jazdy (można go porównać w tym trybie do pedału gazu w samochodzie), dalej prąd płynie poprzez rezystory rozruchowe (potocznie: opory) do silnika. Aby zamknąć obwód elektryczny to prąd z silnika wraca poprzez koła i szyny do podstacji. Dzięki temu, że przez silnik przepływa prąd elektryczny, powstaje moment obrotowy w wirniku, który wprawia koła wagonu w ruch. W takim układzie nie ma automatyki, wszystko jest „w ręce” prowadzącego tramwaj, a w nastawniku jest wysokie napięcie z sieci trakcyjnej.

Silniki w tramwajach spełniają (oprócz rozruchu) jeszcze drugą bardzo ważną rolę, a mianowicie hamowanie. W tym trybie silnik staje się prądnicą – możemy to porównać do dynama w rowerze, które wprawiane w ruch generuje prąd płynący do oświetlenia roweru. W tramwaju masa rozpędzonego pojazdu, wprawiająca w ruch silniki. W tym przypadku prąd płynie z silnika, poprzez nastawnik jazdy i hamowania do oporów rozruchowych, które w tym trybie stają się oporami hamowania, dla zamknięcia obwodu elektrycznego prąd wraca do silnika. W tym przypadku w wyniku generowania prądu na osi wirnika powstaje moment opóźniający (hamujący) pojazd. Siła hamowania jest zależna od ustawienia nastawnika, co skutkuje odpowiednim połączeniem oporów. Im mniejsza wartość rezystancji, tym większy prąd a zatem i siła hamowania. W kolejnym artykule omówię układy stosowane w nowszych wagonach.

Adrian Pander

Zdjęcia: Tramwaje Śląskie S.A.

Silniki prądu stałego po regeneracji

Zadajnik jazdy w wagonie typu N

Kroszonki w świątecznych koszykach

Wielka Sobota od średniowiecza była w Polsce dniem święcenia potraw wielkanocnych. Do podstawowych składników święconego zalicza się jajko, dalekiej przeszłości sięga też sztuka zdobienia jaj. Sztuka pisankarska (kroszonkarska) była powszechnie znana na całym Śląsku i nadal jest popularna.

O zabawach z malowanymi jajkami wzmiankuje XIII-wieczna kronika Wincentego Kadłubka. Wciąż jednak nie jest oczywista geneza praktyk i wierzeń związanych z jajkami. Wiąże się ją m.in. z magią i kultem zmarłych. Prawdopodobnie jest to spuścizna wywodząca się jeszcze ze starożytnej obrzędowości. Grecy i Rzymianie używali ufarbowanych na kolor czerwony jaj do składania ofiar pośmiertnych oraz jako środka oczyszczającego. Z czasem, w miarę postępu cywilizacji, pierwotne magiczne ich funkcje uległy zapomnieniu. Współcześnie mają już one tylko znaczenie dekoracyjne. Wspomnieniem dawnych obrzędów jest m.in. zwyczaj zakopywania skorupki poświęconych pisanek w ziemi w dniu pierwszego wypasu bydła, aby zapewnić dużą mleczność krów, zatykanie skorupkami kretowisk, czy dzielenie się jajkiem na Wielkanoc i składanie sobie życzeń. Te ostatnie, a więc dzielenie się jajkiem, jest nadal żywo praktykowane. Sztuka kroszonkarska na Śląsku odznacza się wysokim poziomem technicznym i nieprzeciętnymi walorami artystycznymi. Do dzisiaj istnieją specjalne techniki zdobnicze, metody barwienia oraz regionalna ornamentyka. Znana jest głównie: technika jednobarwnego malowania tzw. batikowa, wytrawiająca i rytownicza. Najpopularniejszą z nich jest

Złociński - Paweł Mikołajczyk

technika jednobarwnego malowania. Tak powstałe malowane jajka zwane są kroszonkami. Najstarsze kroszonki śląskie, zdobione woskiem w linie geometryczne, wykonane zostały techniką batikową, uchodzącą za najprostszą (wykonywanie woskowego wzoru przy pomocy blaszanego lejka przed ufarbowaniem jajka). Młodszym sposobem jest wyskrobywanie ornamentu (najczęściej roślinnego) przy pomocy ostrego narzędzia na zabarwionej skorupce jajka. Według opinii miejscowych pisankarek, technika rytownicza daje najładniejsze efekty. Najrzadziej spotyka się jednak technikę wytrawiania ornamentów przy pomocy kwasu. Istnieje także sposób zdobienia kroszonek łączący technikę batikową i rytowniczą. Do barwienia jaj używano powszechnie niemal do samego końca XIX w. barwników naturalnych pochodzenia roślinnego. Liczne zestawienie owych barwników może świadczyć o pomysłowości ludowych artystów. Do farbowania używano się często łupin cebuli (tzw. cebulanka, dająca kolor żółty w różnych odcieniach jest barwnikiem ciągle chętnie stosowanym). Innymi tradycyjnymi barwnikami są: pędy młodej pszenicy lub żyta (kolory od żółtego do zielonego), kory dębu, olszy, brzozy (kolor brązowy i czerni). Modne też stały się farby naturalne kupne, do których należą barwniki uzyskane z wygotowanych wiór drzewa brazylijskiego, nazywane przez ludność brezulką, czy brazyłką (kolor czarny i czerwony). Obecnie można też kupić farby chemiczne dające różne możliwości zdobnicze. Dawniej najmodniejsze na Śląsku były kroszonki czerwone i brązowe, później modne stały się czarne. Można więc powiedzieć, że gusta nabywców (szczególnie miejskich) zmieniają upodobania estetyczne pisankarzy. Współcześnie mówi się o przemyśle kroszonkarskim, w którym mamy specjalistki masowo wykonujące pisanki właśnie na sprzedaż. Jednak oczywistym jest, że dla własnego użytku wykonuje się kroszonki według indywidualnych przyzwyczajeń. Tak więc, każda gospodyni zdbi je według swoich własnych upodobań czy zgodnie z tradycją.

Źródło: slaskie.travel.pl

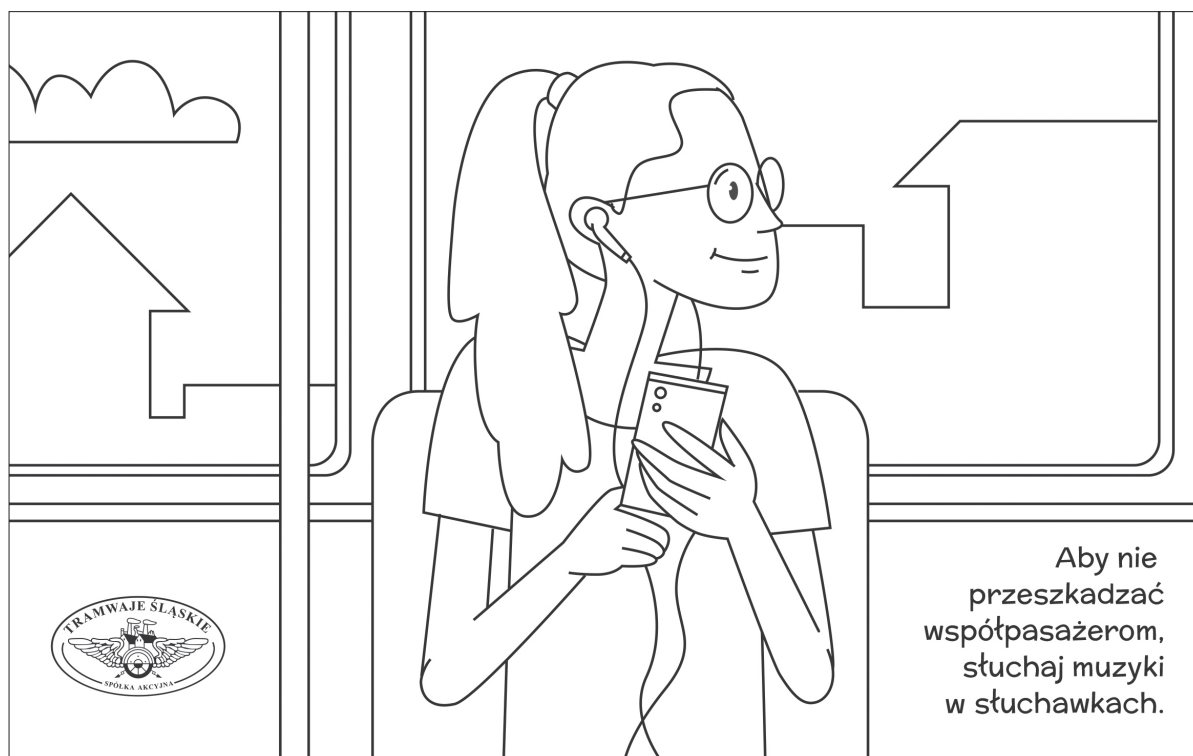
Wielkanoc na Śląsku | 10.04.2022

Po dwóch latach pandemicznej przerwy, sezon spotkań plenerowych w Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie” rozpocznie „Wielkanoc na Śląsku”. Skansen zaprasza w niedzielę, 10 kwietnia, o godzinie 12:00, aby przypomnieć sobie i zapoznać się ze zwyczajami wiosennymi i wielkanocnymi.

W programie m.in.: warsztaty tworzenia palm wielkanocnych i wykonywania ozdób świątecznych, konkurs na najpiękniejszą marzannę, „szukanie zajączka”, koncert Zespołu Pieśni i Tańca Chorzów, obrzędy świąteczne (Wilamowskie Śmiergusty oraz Judosz ze Skoczowa), prelekcje związane z tradycjami Świąt Wielkanocnych, kuchnia świąteczna.

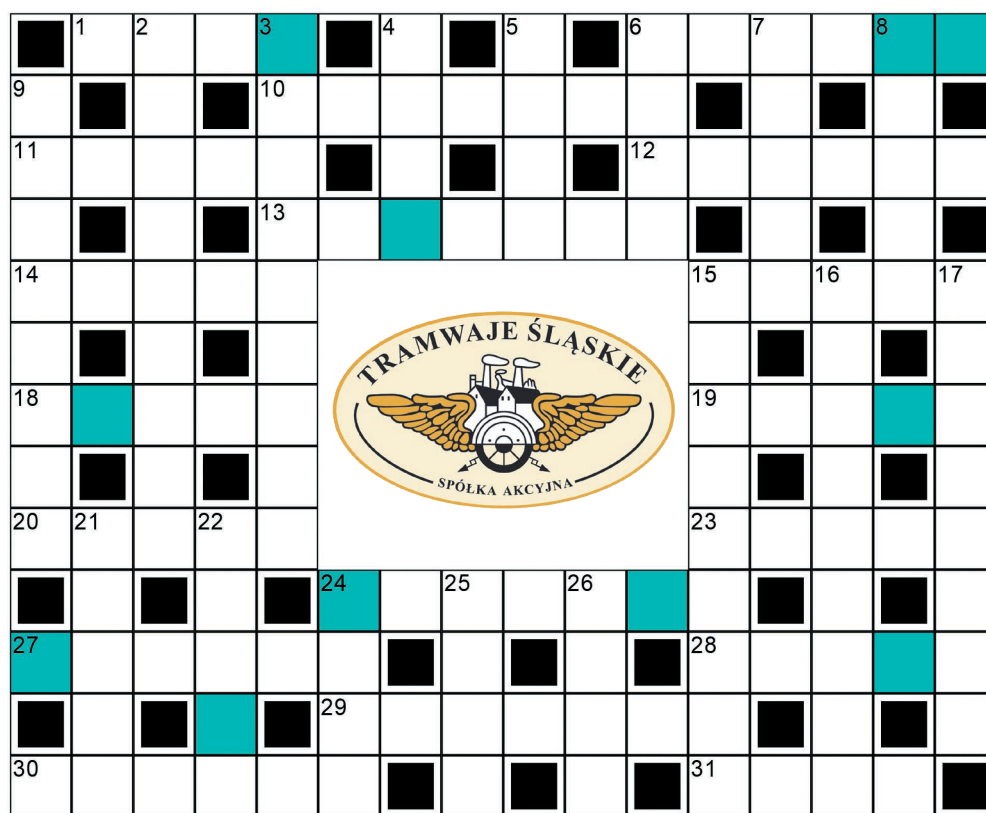

Pokoloruj tramwajowy świat

Zapraszamy najmłodszych Czytelników do zabawy w kolorowanie. Co miesiąc, w tym miejscu, znajdziecie obrazki o tematyce tramwajowej. Od dziecięcej wyobraźni i pomysłowości zależeć będzie jakimi wypełnią się one kolorami. Pora szykować kredki i do dzieła!

Krzyżówka

Litery w kolorowych kratkach, czytane rzędami, tworzą rozwiązanie.

Wśród czytelników, którzy nadesłali prawidłowe rozwiązania do 15 kwietnia na adres wydawcy rozlosujemy nagrody rzeczowe. Z laureatem z poprzedniego numeru skontaktujemy się osobiście.

Adres redakcji: Agencja Mediów Lokalnych mediaL, ul. Katowicka 105, 41-500 Chorzów.
Rozwiązania można przysłać pocztą elektroniczną (na adres: biuro@agencjamedial.pl).
Uwaga: oprócz adresu nadawcy należy podać numer telefonu kontaktowego.

POZIOMO:

- 1) ciasto z bakaliami.
- 6) opiekunka dziecka.
- 10) kształtka rurowa.
- 11) upadek, zniszczenie.
- 12) odgłos kół wozu.
- 13) komplet talerzy.
- 14) młoda owca.
- 15) brazylijski taniec.
- 18) przysiad na zgiętych nogach.
- 19) angielska jednostka masy.
- 20) najpospolitszy minerał.
- 23) duży instrument strunowy.
- 24) ozdobna roślina pokojowa.
- 27) sprzęt do szybowania.
- 28) przeplata się z osnową.
- 29) datek dla kelnera.
- 30) karczma przy szosie.
- 31) z jądrem i elektronami.

PIONOWO:

- 2) wychodźstwo.
- 3) drab po wyroku.
- 4) zaleta.
- 5) związek państw.
- 6) ocena jurora.
- 7) główna tętnica.
- 8) obsadzony kwiatami.
- 9) konkurencja lekkoatletyczna.
- 15) stetoskop.
- 16) potężne państwo.
- 17) arabska chusta.
- 21) kraczący ptak.
- 22) dochód inwalidy.
- 24) zespół jazzowy.
- 25) np. alabaster.
- 26) dopiero co przybył.